

N:o 12.

Ank. till Riksd. kansli den 2 februari 1900, kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående optionsrätt till arrendet af förra hospitalshemmanet ¹/₂ mantal Follinge n:o 2 jemte Fallsberg, en utjord, i Östergötlands län.
(I A.)

Under återopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver finansärenden för den 8 december 1899, har Kongl. Maj:t i en samma dag aflåten proposition (n:o 5) föreslagit Riksdagen att medgifva, att vid förnyad utarrendering från den 14 mars 1901 af förra hospitalshemmanet ¹/₂ mantal Follinge n:o 2 jemte Fallsberg, en utjord, i Allhelgona socken och Göstrings härad af Östergötlands län optionsrätt måtte af egendomens nuvarande arrendator, Axel Andersson, få åtnjutas.

Af förenämnda statsrådsprotokoll inhemtas, hurusom domänstyrelsen den 18 maj sistlidet år fastställt förslag till kontrakt angående utarrendering på tjugu års tid från den 14 mars 1901 af förra hospitalshemmanet ¹/₂ mantal Follinge n:o 2 jemte Fallsberg, en utjord, i Allhelgona socken och Göstrings härad af Östergötlands län. I sammanhang härmed hade domänstyrelsen förklarat, att, då egendomens nuvarande arrendator, Axel Andersson, som jemlikt styrelsens transport-

resolution den 17 april 1896 fått egendomen på arrende åt sig öfverlåten, följaktligen vid löpande arrendeperiodens slut ej innehaft arrendet i fem år, styrelsen funnit honom icke kunna tillerkännas optionsrätt vid förestående utarrendering af egendomen.

I en till Kongl. Maj:t stäld skrift hade nu bemälda Andersson anhållit, att optionsrätt till ifrågavarande arrende måtte vardas honom tillerkänd utan hinder deraf, att stadgade betingelser för sådan rätts erhållande ej till fullo förefunnos. Till stöd härför hade af sökanden anförts, att den af honom och hans företrädare i arrendet hos domänstyrelsen gjorda framställning, som legat till grund för ofvan omförmälda öfverlåtelse å sökanden af arrenderätten till ifrågavarande egendom, afsett öfverlåtelse deraf från arrendeårets början den 14 mars 1896; att den af domänstyrelsen den 17 april 1896 utfärdade transportresolution, oaktadt någon viss tillträdestid för sökanden deri ej angifvits, af såväl sökanden och hans företrädare i arrendet som ock vederbörande uppbördsförvaltning tolkats så, som om öfverlåtelse genom samma resolution blifvit medgifven från den 14 mars 1896; samt att sökanden således i sjelfva verket tillträdtt egendomen sistnämnda dag. Från samma dag hade sökanden ock erlagt den stadgade arrendefgiften, hvilket styrktes af ansökningen bifogade debetsedlar samt afskrift af den för arrendeskyldigheternas fullgörande aflemnade borgensförbindelsen. Under de år sökanden hittills innehaft egendomen hade han, i tanke att optionsrätt vid förnyad utarrendering skulle honom tillerkännas, sökt att på allt sätt förbättra egendomen, för hvilket ändamål han på egen bekostnad täckdikat 13 tunnland af åkerjorden samt inköpt och å egendomen användt 500 lass naturlig gödsel jemte 400 säckar artificiella gödningsämnen samt 100 lass foder, hvarjemte sökanden anlagt trädgård och dervid planterat 40 fruktträd förutom bärbuskar. För hvad sökanden sålunda påkostat egendomen kunde svårligen under återstående tiden af nu löpande arrendeperiod påräknas någon som helst godtgörelse, enär afkastning af de gjorda förbättringarne först kunde erhållas under kommande arrendeperiod.

Med skrifvelse den 21 juli 1899 hade domänstyrelsen öfverlemnat förevarande ansökning äfvensom afgifna yttranden af vederbörande domänintendent och Kongl. Maj:ts befallningshafvande i länet.

Domänintendenten hade, med tillkännagifvande att sökanden faktiskt innehaft arrendet sedan den 14 mars 1896, vitsordat, att sökanden skött jorden väl och nedlagt stora kostnader på dess förbättrande, under förhoppning att vid arrendeperiodens slut få öfvertaga gården på nytt arrende. Derjemte hade domänintendenten meddelat, att vid den

tid, då sökanden tillträdde arrendet, en del af byggnaderna å egendomen varit i så dåligt skick, att sökanden ej skulle hafva vågat öfvertaga arrendet utan att hafva utsigt till optionsrätt; och vid en blifvande afträdessyn komme det sannolikt att åläggas sökanden att nybygga kreaturshuset. För detta arbete skulle kostnaden blifva mindre betungande, om sökanden komme i tillfälle att sjelf få ombesörja detsamma, hvaremot, om arrendet öfverginge till annan person, sökanden skulle drabbas af en känbar förlust.

Kongl. Maj:ts befallningshafvande hade i sitt yttrande anført, att sökanden väl syntes sakna laglig rätt till option, men att, då enligt domänintendentens ofvanberörda yttrande sökanden faktiskt innehaft arrendet från den 14 mars 1896 och erlagt stadgad arrendeafgift från samma dag samt dessutom gjort sig i allo förtjent af att erhålla företrädesrätt vid egendomens förnyade utarrendering, Kongl. Maj:ts befallningshafvande funne ansökningen böra vinna bifall.

För egen del hade domänstyrelsen meddelat, dels att den ansökning, i anledning hvaraf styrelsen medgifvit arrendets öfverlåtande å sökanden, af sökanden och hans företrädare i arrendet dagtecknats den 28 mars 1896 och till styrelsen inkommit med Kongl. Maj:ts befallningshafvandes skrifvelse den 8 derpåföljde april, dels ock att vid den år 1898 å egendomen hållna arrendevärdering uppskattningsmännen, enär arrendatorn genom att tillföra egendomen artificiella och naturliga gödningsämnen ganska mycket förbättrat densamma samt äfven på egen bekostnad täckdikat något och väl häfdat jorden, förordat honom till åtnjutande af förmånsrätt vid den förestående utarrenderingen; och hade styrelsen, enär sökanden den 14 mars 1901 innehaft egendomen under en period, som, med afseende å tiderna för jordbrukets utöfvande å ifrågavarande ort, motsvarade fem brukningsår, samt sökanden härunder, i öfvertygelse att betingelserna för erhållande af optionsrätt vore för handen, på ett särskildt erkännansvärdt sätt vinnlagt sig om egendomens förbättring, ansett det vara med billighet öfverensstämmande, att sökanden ej ginge miste om den påräknade förmånen att få till åsatt arrendevärde öfvertaga egendomen på nytt arrende.

Enligt de af Kongl. Maj:t och Riksdagen fastställda vilkor för erhållande af optionsrätt skulle arrendatorn, för att af en dylik förmån komma i åtnjutande, hafva innehaft arrendet så lång tid, att denna tillsammans med återstående delen af arrendetiden uppginge till fem år. Denna bestämmelse hade hittills i förekommande fall tolkats så, att början af den för optionsrättens erhållande bestämda tiden räknats från det domänstyrelsens beslut om arrendets öfverlåtande meddelats. Med

tillämpning häraf på nu föreliggande fråga, hade sökanden icke innehaft arrendet i fem år och vore följaktligen icke författningsenligt berättigad till optionsrätt. De omständigheter, som i detta ärende förekommit, vore emellertid af den beskaffenhet, att det måste anses vara med billighet öfverensstämmande, att sökanden finge komma i åtnjutande af optionsrätt, ehuru han icke fullgjort alla för densammas erhållande stadgade vilkor; och hemstälde departementschefen därför, att Kongl. Maj:t måtte hos Riksdagen göra den framställning, förevarande proposition innefattar.

Statsutskottet, som icke haft något att erinra mot hvad Kongl. Maj:t i detta ärende föreslagit, hemställer,

att Kongl. Maj:ts ifrågavarande framställning må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 2 februari 1900.

På statsutskottets vägnar:

CHR. LUNDEBERG.
